

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ ŽINIOS

Neperiodinis leidinys

No 6

Bernc, 1952 m. gruodžio 23 d.

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS TARYBA IR VALDYBA

LINKI BENDRUOMENĖS NARIAMS

NUOTAIKINGŲ KALĘDŲ ŠVENČIŲ IR LAJMINGŲ NAUJŲ METŲ

- o o -

Kalėdos 1952 metais

Kalėdos su savo gražiomis ir įvairiaspalvėmis tradicijomis slėpia labai svarbų istorinį įvykį ir dabarties realybę. Istorinis įvykis - tai, Dievo Žodžio gimimas Betlejaus prakartelėje prieš 1952 metus. Kickvienos Kalėdos mums priklauso ši įvykį, aną didžiąją Dangaus devarą žmonijai. Dievo Žodžio išsikuriimas yra neišreiškiama palaima žmonių žmiginci. Iš Betlejaus prakartelės sužiubo nauja šviesa, nauja gyvybė ir išsičelbėjimo viltis, kalės išpirkimas visai žmonijai. Iš Betlejaus einanti šviesa ir antgamtinė meilės šiluma suskūrė pasaulyje naują dvasinę atmosferą. Silpnutis Betlejaus Naujagimis atėjo į ši pasauli, atnešdamas mums ugnį iš Dangaus, ticos meilės ir tilkos būdybės išojas. Sią linksmą naujioną kasmot skolbia pašauliui Kalėdų varpai.

Kalėdos nėra vien istorinio įvykio paminėjimas, bet yra drauge ir dabarties realybė. Dievo Žodis gime Betlejuje tam, kad mistiniu būdu užgimtu ir gyventų žmonių diegose. Taigi Kalėdos yra dvasinio atgimimo Kristuje šventė. Atgimti Kristuje tai reiškia tapti Jam panašiu: tapti tiesos, šviesos ir meilės būtimi. Atgimti tai reiškia tapti nauju žmogumi savo mintyse, jausmuose, širdyje ir darbuose. Atgimti tai reiškia drauge su Kristumi kurti, statyti, bet ne griauti; mylēti, bet ne keršyti; atleisti, bet ne pykti. Kickvienas doriniai nosugadintas žmogus nešioja savo širdyje tikro gėrio troškimo kibirkštélę, kuri tyliajų Kalėdų naktį turi būti prie prakartelės labiau įpučiama, kad taptų antgamtinė spinduliuojančia ugnele, sildančia aplinką ir naikinančia sielcs ūsnis ir kitas piktžoles. Kitaip Kalėdų sveikinimai bei linkėjimai liktų tik tušti forma, o gal net ir voidmainiavimas.

Krikščionybės osmė visur ta pati, bet Jos Steigėjas yra jai suteikęs galia nosikoičianti turini išreikšti įvairiomis formomis. Todėl kickviena tauta turi savitas religines tradicijas. Gražios savitos Kalėdų tradicijos yra labai giliai išišaknijusios mūsų tautoje ir šiai didžiajai krikščionybės šventei sutinkia pasigérétinai žavingą nuotaiką. Lietuvis kitaip sau nocišivaizduoja Kalėdás, kaip su Kūčių stalu, su Bernelių Nižionis ir su Botlojaus prakartelė. Visos šios gražios tradicijos palaikytinos bei sau-gotinos ir tremtyje, kad mus atgaivintų religiškai ir tautiskai ir neleistų mums pasidaryti suvytusiomis mūsų tautos kamiero skveldromis.

Tremtyje švenčiant šias Kalėdas, laužiant tarp savujų Kūčių plotkelę, mūsų mintys skris į Nemunc šali, į Tėvų Žemės sniegų baltucjančias lygumas. Mūsų vaizduotė atgaminas melsvo Kūčių vakaro priebländą, kada skubin-čiavomės visi į tévų namus valgyti kūčių ir pralicisti savo šeimos žiaudinyje jaukias, brangias valandas. Norami rūsų širdis, besiveržianti į mūsų bran-gią Žemę, bus suspausta gilaus skausmo, kad dabar į ton priėjimo nėra... Mūsų mintys ir jausmai suksis apie tautos tragediją, jos baisias kančias: Kur dabar valgo kūčias ir švenčia Kalėdas mūsų brangūs téveliai, broliai ir seserys?... Gal jau jų kaulus dengia storas Sibiro sniego kledas... O gal dar Lietuvos žemėjo vaitoja po svetimais ponais... Jei Tu dar tebesi gimininkje, žilagalvo motinélo, tai ši šventą ir tylų Kūčių vakare, lauž-dama balta plotkelę ir prisimindame savo sunus ir daktoris, su kuriais

Šeiskyrči jau prieš kelis metus, lieji ant jos tylias kaip krikštolas ašaras. Tavo gaili ašara, jazmino žiedu riedėdama ant baltos Kūčių plotkelės, virs brangiu Tautos laisvės išpiškimo dcimantu.

O tu, brangus partizane, kurs su skaudančia dėl téviškés sunykimo širdimi, su vystančia jaunyste, su kupina meilės širdimi savo kraujo ir gyvybės auka gini tautos amžių palikimo didži testamentą, kaip tikras porsekiomas benamis leisi šias Kalėdas sniego pūgai siaučiant Tévynės miške. Tau, mielas Tévynės miško Broli, priklauso mūsų visų giliausia pagarba ir dėkingumas. Tu esi mūsų visų garbė ir pasididžiavimas! Tavo nogirdėto heroizmo auka, Botlojaus vilties žvaigždei švičiant, mums užtikrina Tévynės atbundanti pavasari ir tremtinių sugrižimą. Tu, sudėdamas savo kraujo ir gyvybės auką ant Tévynės aukuro, tik viena tetrokštis: kad Tévynė pakiltų vėl jauna, graži ir žydinti ir kad visi tremtiniai grįžtų naujai atgimę, tvirti ir vieningi.

J. K-nis

- XXXXX -

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ GYVENIMAS

ŠVLB tarybos ir valdybos bendras pasitarimas. Rugsėjo 20 d. Züriche buvo susirinkusios bendro pasitarimo ŠVLB taryba ir valdyba. Pasitarimo dalyvavo tarybos nariai E.Garbačiauskienė, B.Šaulytė ir A.Gerutis; valdybos nariai J.Stankus, E.Vaitkovičiutė ir A.Paulaitis; revizijos komisijos pirmininkas J.Giedrys, be to, kaip kviečtas svetasis A.Igoris. Pasitarimui pirmininkavo E.Garbačiauskienė. Jame buvo apsvarstyti Bondruomenės veiklos klausimai.

Vasario 16 d. gimnazijos rémimas: Per pasitarimą paaiškėjo, kad Züriche keli asmenys pasižadėjo reguliariai aukoti Vasario 16 d. gimnazijai. J.Giedrys pasiūlė, kad būtų pasižadėta aukoti vienerius motus po 5 frankus kas mėnesi ir kad pasižadėjimo būtų griežtai laikomasi. A.Gerutis pranošė, kad Berno lietuvių per savo ménčinius susiejimus dažnai aukoja gimnazijai. Dėdama pastangą, kad Züricho pavyzdžiu būtų aukojama pastoviai. Tokiu būdu galima tikėtis, kad Šveicarijos lietuvių sugerbės bendromis jėgomis išlaidyti vieną mokinį.

Ligoniu ščiūpimas ir sekmadienio mokyklos: A.Paulaitis pasiūlė pagal išgalos ščiūpti Šveicarijoje osančius lietuvius ligonius ir Kalėdų proga pasiųsti jioms dovanų. E.Garbačiauskienė pridurė, kad dovanėles reikėtų siusti ir vaikučiams. Išskeltas klausimas, ar vaikų ištautimui sulaikyti būtų galima įrengti tam tikros rūšios sekmadienio mokyklas, kuriose būtų mokoma lituanistinių dalykų. Pagal išgalos galima būtų suburtis visus vaisius krūvon vasaros atostogų. E.Garbačiauskienė paprašyta ištirti mokyklėlės klausimą Züriche, o A.Gerutis pasižadėjo rūpintis tuo klausimu Berno. A.Paulaitis pasiūlė sudaryti labdaros reikalams tam tikrą fondą. Pasitarimo dalyviai tai minčiai pritarė ir bematant sudėjo su viršum 150 frankų.

Nusistatyta "Britanijos Lietuvių" laikyti Šveicarijos lietuvių organu. Nariai kviečiami tą laikraštį užsipronumeruoti.

Pasitarimui pasibaigus, A.Gerutis papasakojo savo įspūdžius, atsivežtus iš viešnagės pas Londono lietuvius. Pasitarimo dalyviai pasidžiaugė Britanijos lietuvių veikla, jų sugobėjimu įsigytį bei išlaikyti savo namus, Londono ir išlaidi savaitinį laikraštį "Britanijos Lietuvių".

ŠVLB valdyba pasiskirstė pareigomis taip: Pirmininkas - dipl.inž. Jonas Stankus, vicepirmininkė - Dr.Elena Vaitkovičiutė, sekretorius-iždininkas - Antanas Paulaitis.

Krašto valdybos būstinė yra Züriche, jos adresas: A.Paulaitis. Schaffhauserstr. 83. Zürich 6/57.

Valdybos veikla: Kiekvienas Šveicarijos lietuvių Bondruomenės narys nuoširdžiai džiaugiasi naujosios krašto valdybos veiklumu. Spalių m. 8 d. valdyba išsiuntinėjo visiems Bondruomenės nariams aplinkraštį, kuriume tarp kita ko sakoma: "Kiekvienas bondras darbas reikalauja tampraus santykavimo, ŠVLB krašto valdyba nori šiuo aplinkraščiu užmegsti artimesnius santykius su visais Šveicarijoje gyvenančiais lietuviiais. Krašto valdyba

, kad kickvienas tautictis aktyviai domėtusi bendrais reikalais. Neabeame, kad vienam ar kitam kyla naujų sumanymų, planų bei pageidavimų. Što valdyba prašo visus pageidavimus, kritikas ar pasiūlymus jai parcikili ir užtikrina, kad visi pasisakymai bus rintai apsvarstyti ir, pagal alimybos, igyvendinti".

Rinkliava. Artinantis Kalėdų šventėms krašto valdybos iniciatyva yra gautas loidimas rinkti aukas pinigais ir natura pagalbos reikalingioms tautiečiams sušelpti. Prie rinkliavos pasisekimo ypač gyvai prisidėjo J. Ehrersperger-Juknevičiutė, tuo nusipelnymada visuotinę padėką. Be to, aukas rinko F. Garbačiauskienė ir A. Paulaitis.

Valdybos pirmmininkas inž. J. Stankus išsiuntinėjo įvairiomis švoicaru firmomis laiškus, prašydamas paremti Vasario 16 d. gimnaziją Diepholze, Vokietijoje. Kai kurios firmos jau atsiliepė ir aukas atsiuntė.

Auka lietuvių vaikams Vokietijoje. Krašto valdyba pasiuntė į Vokietiją Šveicarijos lietuvių auką Vokietijoje esantioms vaikoms Kalėdų švenčių proga. Vokietijos krašto valdyba atsiuntė tokio turinio padėkos laišką: "Iavome aukas kalėdinėms dovanoms vaikams nupirkti. Už tas aukas valdybosvardu visiems aukotojams nuoširdžiai dėkoju. Jos yra mums tuo brangesnės, kad sudėtos tautiečiu, kurie patys, kaip mes žinome, ne pertekliuje gyvena. Taip, kaip mes, jaus ir tie, kurie jomis naužosis. - Kaip mažytį mūsų dėkingumo ženkla siunčiame šiandioną 10 egz. A. Giedriaus "Tėvų pasaką", kurias prašau paskirstyti Šveicarijos lietuviukams-lictuvalitėms, pirmoje cileje tų šeimų, kurios parėmė Vokietijos vaikučius".

Gimnazijai romti būrelis. Šveicarijoje susidarė būrelis tautiečių, kurie pasižadėjo ištisus mėnesi aukoti po 5 fr. Vasario 16 Gimnazijai Diepholze išlaikyti. Bureliui priklauso: J. Audenis, Dr. V. Dargužas, E. Garbačiauskienė, S. Garbačiauskas, E. Gerutienė, Dr. A. Gerutis, J. Giedrys, J. Gilis, inž. A. Igoris, J. Jakaitis, L. Keneklytė, Dr. A. Kušlys, C. ir V. Linderiai, A. Paulaitis, Dr. P. Radvila, inž. J. Stankus, Dr. E. Vaitkevičiutė ir S. Vaitkevičius.

Nauji gimnazijos rėmėjai malonai kviečiami prisidėti ir apie tai pa-informuoti valdybą. Aukas galima įmokėti pašto porlaidą: A. Paulaitis, Zürich, Postcheck VIII 45823. Antroje atkarpos pusėje būtinai reikia pažymeti, kad pinigai skiriami gimnazijai.

"Lietuvių Pasai". Lietuvių Tautos Fundo rinkliavos komisija Šveicarijoje praneša, kad ji yra gavusi iš Tautos Fondo centro Vokietijoje "Lietuvių Pasus" ir ženklėlius. Pasas su kictu viršeliu kainoja Fr. 2.--, su minkštu viršeliu Fr. 1.--. Ženklų galima gauti po Fr. 1.--, 2.--, 5.--, 10.-- ir 20.--. Kadangi komisija už pasus ir ženklus turi vesti atskaitą, tai ji gali juos atsiųsti tiktais gavusi iš Bendruomenės narių pinigus. Siušti Postcheck VIII 36642, Kommission des Litauischen Hilfs-Fonds, Zürich. Kickvieno tautiečio pareiga yra įsigyti "Lietuvių Pasą" ir savo auką prisidėti prie Tautos Fondo, kurio lėšos naudojamos Lietuvos laisvinimo darbui.

Išvyko. Rugsėjo 29 d. iš Šveicarijos léktuvu išskrido į Amerikos Jungtinės Valstybes mūsų tautiečiai Antanas Lunockas su žmona ir 3 vaikais ir Vitas Sinkovičius su žmona ir 2 vaikais.

Lietuvių rašemosios kalbos žodynai. Jau išėjo iš spaudos lietuvių rašemosios kalbos žodyno trečiojo tomo pirmas sąsiuvinis, sudaromas prof. M. Niedermannu, prof. A. Scanno ir prof. A. Salio. Žodyną leidžia Carl Winterio leidykla Heidelberg.

Linkime, kad didžiai nusipelnusiam lietuvių bičiuliui, Neuchatolio universiteto garbės profesoriui prof. Niedermannui būtų leista sulaukti tos licenos, kai išcis paskutinis žodyno sąsiuvinis.

E. Vaitkevičiutė. prieš kuri laiką baigusi Züricho universiteto odontologijos fakultetą, ėpgyrė disertaciją ir gavo odontologijos daktarės (dr. med. dent.) titulą. Dr. Vaitkevičiutė dirba mokyklu dantų klinikoje Züricho-Oerlikone. Laisvu laiku ji veikliai dalyvauja lietuvių visuomeniniame gyvenime ir yra ŠLB valdybos vicepirmininkė.

Vykdomosios Tarybos nariai Šveicarijoje. Spalių m. 26 - 27 d. Šveicarijojo lankési Vykdomosios Tarybos nariai Dr. P. Karvelis (užsienių reikalų tarnybos valdytojas) ir T. Sidiškis (finansų tarnybos valdytojas). Šventai Züricho ir Berno tarësi su ŠvLB tarybos ir valdybos nariais Lietuvos laisvinimo ir kitais aktualiais klausimais.

Londono ruggéjo 13 - 14 d. buvo sušauktas Europos Lietuvių Bondruomenių valdybų pirminkų suvažiavimas, i kurį buvo bokotinás vykti ŠvLB valdybos pirminkas inž. J. Stankus, bet doja negavo laiku īvažiavimo vizos. Suvažiavime buvo perskaitytas išsamus inž. Stankaus pranc̄simas apie Šveicarijcs lietuvius ir jų voiklą.

Danute I. Staknis (Stakniutė), Amerikos lietuvių, jau kuris laikas gyvena Ženovoje ir tarnauja Amerikos Jungtinių Valstybių nuolatinėjo dolegacijoje prie tarptautinių organizacijų. Panclė Stakniutė yra užaugusi mūsų gražiajamo Baltijos pajūryje, Palangoje.

Juzės Katiliutės-Stanulionės paroda Ženovoje. Clevelando, USA, ičidžiamas savaltraštis "Dirva" išidėjo tokią korespondenciją iš Šveicarijos:

"Šveicarijos lietuvių bondruomonė išgyveno pažymėjimo vortą laimėjimą: pirmą kartą Helvetijā žemėje išstatytas lietuvių menas.

Nuo spalių m. 4 iki 26 d. Ženovoje, Rath vardo miesto meno galerijoje, lietuvių dailininkė Juzė Katiliutė-Stanulionė dalyvavo meno parodoje, išstatydama 20 paveikslų. Dailininkės paveikslai užémė ištisą vieną salę.

Juzės Katiliutės-Stanulionės vardas lietuvių visuomenei dar nedaug topažistamas. Dailininkė 1940 metais baigė Kauno Mono Mokyklą, o 1942 m. gavo Vilniaus Meno Akademijos diplomą. Jos mokytojai, daugiausia subrandinę dailininkę, buvo J. Vienožinskis, J. Vizgirda, P. Kalpokas ir kt. Gavusi valstybinę stipendiją, dailininkė neramiai karo metais, kiek pajegdama, tobulinosi tapyboje, bet jau 1944 m. su visa pabégėlių bangą atsidūrė varganoje tremtyje, kol 1945 m. pavasari patoko Šveicarijon. Tais pat metais išstojo į Ženovos Mono Mokyklą, kurią baigė 1947 m.

Toks yra Juzės Katiliutės-Stanulionės formavimosi kaipo dailininkės kelias.

Nün, apsišarvavusiai net trimis diplomais, dailininkci teko stoti prieš didžiuosius kvotimus, - roikėjo žongti į savarankišką kūrybą. Tas kelias jaunai, dar nežinomai, menamci dailininkci nebuvvo lengvas. Bet ji nepaisė sunkumų ir klausési tik savo pašaukimo balso. Pagaliau dailininkė įėjo leidimą surangti Ženovos miesto meno galerijoje savo darbu parodą, išstatydama, kaip jau sakyta, 20 paveikslų.

Dailininkė tapyboje nesivaiko abejotinos vortės "modernizmuis". Ją laikytume realizmo atstovo. Jos paveikslai vaizduoja gamtą, perkurtą iš dailininkės matymo taško, Stambialis toptuko mostais ji pasickia gilų spalvų efektą ir taip sukūrė visą cilię žavių paveikslų. Dailininkė mėgsta pažyti tylu parko Kampeli, jame tarp medžių pasislėpusi namą, slépininga tvenkinį, gelių puokštę. Jcigu dailininkės paveiksluose anksčiau vyravę tamšios, bovoik niūrios spalvos, tai naujesniuose paveiksluose, atsivežtuose iš Pictų Francūzijos, juntamas tam tikras pragiedrėjimas. Lyg pati dailininkė būtų iš kažko išsivadavusi.

Juzė Katiliutė yra ištokėjusi už Gabrieliaus Stanulio, skulptoriaus, pradėjusio meniskai brësti dar laisvojo Lietuvoje, o tremtyje baigusio Ženovos Mono Mokyklą".

I parodos atidarymą į Ženovą buvo nuvykęs ŠvLB tarybos pirminkas A. Gerutis.

Ženovos spaudos atsiliopimai. Ženovos spauda labai palankiai atsiliopia apie J. Katiliutės-Stanulionės kūrybą. "La Tribune de Genévo" (15. 10. 1952) rašot "Juzoi Katiliutėi-Stanulionci nestinka nei talento, nei asmenybės, o kai dėl tapybos technikos, tai jos ji turi net su kaupu. Man

atėdo, kad čia slypi net pavojas, kurio ji turėtų apsaugoti, betont, pavojas vadovautis technika ir tuo būdu tapti daugiau išoriniai nokaip išvoikšti tai, ką ji nori pasakyti. Išreiškus šiuos rezervus, galima su nuloniu žiūrėti jos gausių poizažų. Solidžiai parant, su teisinga žvicos doze, jie nuns teikia tom, akorda, kick kurtu, bet turtinę ir pilnuttini, visumoj, teikiantį didelį pasitenkinimą".

"Journal de Genève" (10.10.1952) rašo, kad mūsų tautietė nutapiusi gilius poizažus, kurie primena Guinandą, tik labiau lyrinic, labiau jauninius, labien metriškus. Kritikas džiaugiasi, kad naujosniuose pavieksluose, pažymėtuose 1953 metų datą, pastebimas pragiedrejimas. "Beilišinkė, atėdo, nori pasinerti į svajones, kuriose daug patrenkimo. Dar truputį ir viškas prasiskleis grynamo atspindžių čcisno".

Alėdona Erotsitė, knip matyti iš vokiočių spaudos atsiliepimų, turi dideli pasisekimiame kūnakeine teatre (Vokietijoje). Teatras pratekė su ja sutartį 1953/54 metams ir pasižadėjo duoti jai vadovaujamas roles.

Naujas tautietis Šveicarijoje. Porcitos vasaros pabaigojo iš Miuncheno į Šveicariją atvyko ženag Modususkas, studijavęs tonyskiame universitete filosofiją. Susinęs iukštais, jis gydytojų paterinės atvyklaivę grįžtais į Šveicariją. Trupančių iukštų pobuves Tessine, J. Modususkas atsi- guliė į iščiaupinę Berną, kuri išbuvo apie tris mėnesius. Čia pasveikino ir išvadžiove pcilio į Laysinę, kur žada išbuti maždaug iki pavasario.

Mirė, Bespausdinant čia biuletonį gauta žinia, kad Wallenstadt sana- torijoje mirė Mečys Drasaitis, porcitu motu pavasari atvažiavęs į Švei- cariją iš Vokietijos gydytis. Volionis buvo mūsų karliuomenės kapitonas. Tobūkio jam longva Šveicarų žemė!

Züricho apylinkėje gyvenantieji lietuvių susironka kickvieną pirmą mėnesio stadienių bendro pobūvio. Jis vyksta Hauptbahnhof, Konferenzsaal, 19 val. 30 min. Siomet numatoma surangti bendras KTčias.

Bern o lietuvių sucigos jau kolinti metai vyksta kickvieno mėno- siu antrą ponktadionį, 20 val., Posto ct Franco restorane.

Berno lietuvių ir Lietuvos gyvenę Šveicarai poroita vasara, biržo- lieja pabaigojo, surangė priekai nusisukusių lietuvišką gegužinę Thürishaus. Tačia be berniškių dar dalyvavo keli ūčiai iš tolimesnių vietovių, ju- turė kun. J. Burzdžius iš Fribourgo ir J. Audonis iš Tromalano.

Turimo savo "spaustuve". Galime pranošti džiugią naujioną, kad ŠVL Boniūmenės valdyba nupirkė rotaterių. Šis mūsų leidinio numeris atspaus- dintas jau savoje "spaustuvėje"...

Podėkimo vargstantiems tautiečiams Vokietijoje. Vokietijoje voikiąs Lietuvos Raudonasis Kryžius atsiuntė atsižaukimą, ragindamas aukoti tau- tiečiams, vargstantioms Vokietijoje ir Austrijoje. Atsižaukime tarp kita ko sakoma: "Viен Vakarų Vokietijoje bei Austrijoje yra likę apie 8,000 asmenų; priverstų čia be jokių tikrosnės atsities būti save skurdų gy- vonimą. Bemaž pusė jų yra nedarbingi: vaikai, ligonių, seneliai, invali- dai. Jiems tad ir yra būtina nuolatinė parama".

Lietuvos Raudonosios Kryžiaus rengėjų lrygelių, aukų lepų bei atskaito- mybės bendraraščių ir hot ūčių pasiūkinimų prašoma reiškianti iš vyr. valdybos narė V. Gailiaus, Rottlingen, Leiderstr. 94, kuriovardu galime siūlyti ir aukos, arba į banko sąskaitą nr. 2458, Lietuvos Respublikos, Rieda-Valkin Bank, Rottlingen, Deutschland.

Leidžia: Šveicarijos lietuvių Bendruomenės Taryba. Sekretariato adresas: B. Šeulytė, Baseli, Burgfelderstr. 71

Rodaguojas: Dr. A. Gerutis. Bern. Spittelstr. 22

Rinkraščio teisėmis atspausdinta 150-egzempliorių.